

Thomas Svane Christensens dimissionstale

Taler

Thomas Svane Christensen
Rektor på Frederikshavn
Gymnasium

Dato

27. juni 2025

Sted

Frederikshavn Gymnasium

- 1 Kære hf-studenter, kære stx-studenter og kære maritime studenter – i år både stx og hf.

Endnu engang et stort tillykke med jeres flotte huer – Tillykke til jer og til jeres familie! Når man står og kigger ud over jeres flotte, hvide huer, så kan man ikke
5 andet end at blive glad i låget. I har alle i de sidste 2-4 år leveret en indsats, gjort jer umage og fået minder, som I vil tage med jer resten af jeres liv. Og i går aftes blev endnu et af disse minder skabt, da I på alle måder var med til at skabe en fantastisk stemning til årets farvelfest.

10

Og når jeg nu er ved minderne, så ved jeg ikke, om I kan huske, at jeg sagde til jer på den allerførste skoledag, hvor I også sad samlet her i festsalen: ”Kig jer omkring. Nogle af dem, som I sidder sammen med nu, vil blive nogle af jeres bedste venner”. Og jeg kan med glæde konstatere, at jeg fik ret.

15

I har nu fået den velfortjente og fornemme titel af ”Studenterårgang 2025” og I er på godt og ondt en del af en ungdomsgeneration, som vi gamle nogle gange glemmer at rose og give tilstrækkeligt kredit.

- 20 Vi glemmer at rose jer for, at I på det menneskelige, sociale og moralske plan går til verden med oprejst pande og I tager ansvar for at skabe jeres eget liv, jeres egne fællesskaber og I tager verdensvendte og optimistiske initiativer. Som når I f.eks. udvikler og fremfører en fantastisk musical, når I engagerer jer i et bæredygtighedsudvalg eller såmænd blot inviterer hele klassen hjem til en
25 forfest. Ikke for at vinde noget økonomisk eller opnå prestige, men fordi I vil noget i verden med og for andre mennesker.

Vi – og her tillader jeg at tage en del af jeres forældre med – glemmer nogle gange – at I som ungdomsgeneration står overfor en helt anden verden end vi

selv gjorde på ca. samme tidspunkt i livet. I 2023 udgav journalist Christian Bennike bogen "Engang troede vi på fremtiden". Tesen hos Bennike er, at 1990'er-ungdommens optimistiske ramme nu i 2020'erne definitivt er udskiftet med en mere grundlæggende pessimisme på verdens tilstand. Der er et
35 bemærkelsesværdigt skift i kontekst, som både vi som "de gamle" og I som "de unge" skal tage alvorligt.

I er gymnasiegenerationen, der er blevet til i og med de store krisers genkomst.
40 Det, jeg taler om, er de 4 epokale risici, som I og vi alle står smerteligt bevidste overfor:

Krig og konflikt med afledt militær oprustning er igen en smertelig realitet i
45 vores verden. Når både stormagter og mindre stater igen er begyndt at praktisere nationalistisk propaganda og territorielt storhedsvanvid, så er og bliver verden desværre et mere usikkert sted.

Kunstig intelligens kommer med både store potentialer og store risici. Har menneskeheden i realiteten styr på de konsekvenser, som AI fører med sig i dag,
50 om 2 år eller om 10 år?

Klimakrisen, den global opvarmning og den hastige reduktion i klodens biodiversitet. Trods ambitionen om det modsatte kan vi konstatere, at der udledes stadig mere CO2 i verden med voldsomme klimaforandringer til følge og biodiversiteten reduceres hastigt.

55 Endeligt er demokratiet kommet under et tiltagende pres, hvilket i medierne kommer mest tydeligt til udtryk i amerikansk politik, men tendensen er desværre tiltagende i flere europæiske lande og i resten af verden.

Nu ønsker jeg på ingen måde, at denne festdag skal overskygges af en dyster
60 kontekst, men jeg synes, at det er værd at tænke på, når vi ser på jer som generation – og sammenligner med forældregenerationen. Da jeg gik i gymnasiet i 1990'erne var et par af mine største bekymringer f.eks. hvorvidt Brenda nogensinde ville finde sammen med Dylan igen og hvorvidt jeg kunne nå at høre Tæskeholdet i radioen fredag eftermiddag. Så var der godt nok noget
65 med en Golfkrig – men det forekom både fysisk og mentalt at være meget langt væk. I 1992 skrev Fukuyama bogen *The End of History and the Last Man* – og vi var en generation, der faktisk var begyndt at tro på, at historien var afsluttet og det liberale demokrati ville gå sin sejrsgang – skridt for skridt – på globalt

70 plan.

Når vi kigger på den aktuelle situation, så bliver det for det første åbenlyst, at historien på ingen måde er afsluttet og for det andet så er det også tydeligt af de risici, som vi står overfor, er konsekvenser af vores menneskelighed. De er ikke opstået pga. noget udefrakommende, som f.eks. et meteornedslag eller en virusmutation. De er desværre smertelige beviser på, at den alt for menneskelige tendens til egoisme, magt og grådighed skaber globale problemer. Og det store paradoks er, at det eksplicit menneskelige både er det, der bærer potentialet til vores undergang og som samtidig er vores redning.

80

Da det i dag i sandhed er en festdag, så vil jeg derfor bruge min tale til jer på at pege jer positivt i retning af jeres – og vores – redning. Og når man skal ændre noget, så er det vigtigt, at man sætter ambitiøse, men realistiske mål. Det gælder både, når man skal læse til eksamen, træne til at løbe sit første maraton – eller når man skal ud at redde verden.

85

Så vejen frem skal ikke være for urealistisk eller for ambitiøs – og de fleste af jer er jo stadig teenagere, så det må heller ikke være alt for besværligt. Og mit ydmyg råd til jer i dag er at for at bekæmpe og modvirke alle de epokale risici, så er det første og det bedste udgangspunkt at konsolidere og udvikle den demokratiske ånd, glæden ved fællesskabet og respekten for den menneskelige mangfoldighed.

90

For det nemme ved at være demokratisk er, at det sådan set blot kræver, at man har en demokratisk livsindstilling til de mennesker, som man omgås. Man behøver ikke plante skove, skrive lange afhandlinger eller udvikle komplekse algoritmer. Nej, den demokratiske grundtanke er sådan set ”bare” en anerkendelse af, at alle mennesker bærer på nogle fundamentale og umistelige rettigheder, som giver dem ret til at deltage i den offentlige debat og regelmæssigt vælge eller fravælge repræsentanter til den førte politik. Og disse repræsentanter skal stå til regnskab for både domstole og en fri og uafhængig presse – og denne grundlæggende respekt for pluralismen har historisk vist sig at modarbejde mange og andre grundlæggende problemer. Den demokratiske livsindstilling er så at sige det første skridt i forebyggelsen af de øvrige epokale risici.

100

Hvis man i slutningen af 1990’erne havde sagt til mig – eller til jeres forældre – at jeg skulle holde min tale med dette budskab til jer i 2025, så var man blevet

110 beskyldt for at være pessimist. Men vi må blot konstatere, at når det, der tidligere blev betegnet som lederen af den frie verden, f.eks. kan forsøge at opildne til at omstyrte et demokratisk valg ved et voldeligt angreb mod en demokratisk institution, fratage indvandrere basale menneskerettigheder og blæse på de demokratiske spilleregler ved brugen af magt (senest i gaderne i Los Angeles), så er det pessimistiske scenarie desværre blevet realistisk.

115 Og der er desværre ikke tale om enkeltstående tilfælde eller uheldige omstændigheder. Der er derimod tale om en fundamentalt anderledes opfattelse af forholdet mellem magt og ret, der er uforenelig med den demokratiske livsindstilling. I 2018 skrev to amerikanske politologer, Levitsky og Ziblatt, 120 bogen "How Democracies Die", hvori de angav 4 kriseindikatorer for, hvornår et samfunds demokratiske kerneværdier og institutioner er udfordret. Prøv at høre om I kan genkende symptomerne:

125 De skrev: Hvis politiske ledere begynder at ville bøje lovene til egen fordel, hænge oppositionspolitikere eller journalister ud som illegitime modstandere, opfordre til selvtægt og se stort på principper og institutioner i det juridiske system for at øge deres magt, så er forrådnelsen i gang – og demokratier **kan** dø. Og redningen kommer ikke af sig selv – men heldigvis ligger den i direkte forlængelse af det, som I – kære studenter – allerede er godt i gang med:

130 I har valgt og I har arbejdet hårdt for at tage en alment dannede uddannelse, hvis formål anerkender, at demokrati og medborgerskab er mere end regler og pligter. Demokrati er en grundlæggende livsindstilling, der kræver respekt for andre menneskers holdninger og tilslutning til idealet om den frie tanke. En 135 livsindstilling, som skal trænes og vedligeholdes i samværet med andre mennesker. Vi har trænet jer og I har trænet sammen – og om lidt skal I igen træne videre hver for sig.

140 Men hermed kommer jeg også til det optimistiske budskab, fordi I er en generation 2025 af studenter, som – til trods for forældrenes til tider himmelvendte øjne – fortjener anerkendelse og respekt for jeres måde at være i verden på. Lad mig give nogle eksempler:

145 Til trods for hvad nogen måske tror, så deltager flere unge danskere i dag i frivilligt arbejde. Tendensen til, at I unge søger væk fra fællesskaber i idrætsforeninger og holdsport er vendt – og der strømmer igen medlemmer til.

- Og endeligt vil jeg også fremhæve det faktum, at stort set alle koncerter og festivaler denne sommer i Danmark kan melde udsolgt. Hvorfor? Fordi I som ungdomsgeneration byder verdens risici trods og vover at engagere jer i de nære og betydningsfulde fællesskaber – hvor man er der for hinanden, man hygger sig, man bliver uenige, men man gør det sammen, fordi man værdsætter og respekterer hinanden og dermed mangfoldigheden.
- 155 I samme boldgade havde jeg i dette skoleår fornøjelsen af at reformulere Frederikshavn Gymnasiums vision. Det skete sammen med engagerede elever, lærere, pedel, bibliotekar, ledelse og bestyrelsesmedlemmer. Et uddrag fra **den** nye vision, som vi er blevet enige om, lyder: *”Vi vil være én skole, hvor forskellige mennesker med forskellige interesser og uddannelser ser sig selv og hinanden som*
- 160 *en vigtig del af helheden. En skole, hvor faglig trivsel, fællesskab og udsyn er de bærende elementer i en hverdag, hvor dannelse og uddannelse skabes gennem engagement, rummelighed, dialog og en konstant insisteren på meningsfyldt verdensvendthed.”*
- 165 Frederikshavn Gymnasiums nye vision spejler mit budskab til jer i dag – og jeg anerkender, at der er tale om en vision. Det betyder, at det er noget, som vi vil stræbe efter – og det er svært at opnå. Vi vil fejle, vi vil dumme os, vi vil til tider blive uenige – men vi har næsen rettet imod idealet om et demokratisk og pluralistisk fællesskab. Gymnasiets vision er et ideal på samme måde, som
- 170 demokratiet er et ideal. Og her er det vigtigt at bemærke forskellen på dem, der begår fejl, mens de søger at opfylde idealet – og dem, der i virkeligheden har et helt andet mål.
- Demokratiet forudsætter nemlig, at det er viden om verden – og ikke magten –
- 175 der giver os retten til at vinde en diskussion eller forfægte et standpunkt. Hele fundamentet for et ægte demokrati er en oplyst og dannet befolkning. Og her er jeg fortrøstningsfuld og optimist, fordi I har med de hvide huer taget et afgørende skridt mod oplysningen og dannelsen. Et skridt, som er helt afgørende i et samfund, hvor fake news, internettrolde og politiske demagoger
- 180 fylder alt for meget i mediebildet. I gymnasiet har I alle lært masser af færdigheder, nyttig viden og regneregler. Men jeg mener, at det vigtigste, som I tager med herfra, det er ikke noget, som I har lært i materiel forstand, men det er en kultivering mod et ideal – en kategorial dannelse.
- 185 Verden har brug for unge mennesker, der kritisk søger sandhed om verden og

hinanden frem for at imitere dem, der råber højest og mest provokerende på de sociale medier. Verden har brug for – ikke færre – men flere unge mennesker med gode, alment dannende uddannelser med faglig og metodisk bredde. Det er
190 derfor, at I har skulle kæmpe jer igennem både religion, kemi og samfundsfag – selvom I måske nogle gange har studset over: Hvad skal jeg egentlig bruge det her til? Svaret er, at i arbejdet med naturvidenskaben har I fået indsigt i forklaringer, der gør, at I bliver i stand til at kontrollere naturen og verden. I samfundsvidenskaben har I arbejdet med målet om at frigøre mennesket fra
195 kontrol og undertrykkelse og i humaniora er målet at give jer en forståelse af kulturer, udtryksformer og dermed åbne den mangfoldige verden for jer. Alt sammen i en fælles søgen efter et ideal om, at begrundelse og sandhed skal defineres via indsigt og udsyn – og ikke via magt eller kontrol.

200 Og når I kommer lidt længere ind i rækken af studenterfester, så vil jeres viden begynde at forsvinde og den vil snart blive erstattet af ny viden. Men mit håb er, at jeres verdensvendthed og demokratiske livsindstilling vil være bevaret. Og jeg håber faktisk ikke, at I vil huske tiden på Frederikshavn Gymnasium for løsning af differentiaalligninger eller kildekritiske analyser i historie. Jeg håber, at I vil
205 huske tiden som præget af et dannende fællesskab, hvor de mennesker I mødte påvirkede jer til en livsindstilling med demokratisk ånd, glæde ved fællesskab og menneskelig mangfoldighed. Jeg er samtidig også sikker på, at I vil have mange minder om den ildhu og det engagement, som I har mødt blandt jeres lærere, som dag ud og dag ind har kæmpet for at holde jeres fokus på idealet – med
210 meget forskellige metoder:

I vil om nogle år se tilbage på tiden på Frederikshavn Gymnasium og med et smil på læben mindes, når f.eks. Claus Poulsen begejstret har sagt: ”Isabella, du har alle dage været god!”. Eller når Buhelt kom gjaldende ned ad gangen med sit
215 karakteristiske ”Ohøj!!!”. Eller når Inge Lise konsekvent kørte rundt med mobilhotellet i begyndelsen af hver eneste time. Eller dengang Mie fortalte om, hvordan hun kom til skade med hagen, fordi hun lavede ormen til en lærerfest. Når Søren Rulle truede med sin pistol, der efter sigende var ladet med 50% fravær. Eller når Søren P i raseri kastede med tusser og Anja hviskede svaret til
220 pigerne, hvis drengene var kommet foran i klassekonkurrencen. Og Charlotte, der fint kunne fortsætte sin faglige snak – selvom det havde ringet og klasselokalet efterhånden var tømt for elever. Og sidst men ikke mindst Kristinas meget entusiastiske tilgang til pickleball.

Mennesker (og lærere) er heldigvis ikke ens – og forskellighed bidrager til de minder, der sætter sig i jeres bevidsthed. Forskellighed i væremåder, men ikke i ideal – for fælles for lærernes engagement og indsats har hele tiden været at stimulere jeres potentiale til at blive myndige og videnssøgende, unge mennesker i en mangfoldig verden. Det er nemlig grundstenen i et demokratisk samfund og det bedste modsvar mod de epokale risici.

Så selvom det til tider kan være en dystre verden, så **tror** jeg faktisk på fremtiden pga. jer – og det skal I have tak for – og når 1.g'erne snart spiller nummeret "Føler mig selv 100" – så tag det ind, for det har I så sandelig fortjent. Og med disse ord dimitterer jeg hermed årgang 2025 fra Frederikshavn Gymnasium.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thomas-svane-christensens-dimissionstale-2025>